

Papp Júlia

REJTŐZKÖDŐ KINCSEINK.
ROGER FENTON (1819–1869) TIZENKÉT FÉNYKÉPE
AZ EGYETEMI KÖNYVTÁR KÉZIRAT- ÉS
RITKASÁGTÁRÁBAN

A budapesti Egyetemi Könyvtár 17–19. századi metszetgyűjteményének a Magyar Tudományos Akadémia támogatásával végzett számítógépes feldolgozása során – neves magyar fényképészek fotográfiái, illetve eredeti fényképekkel illusztrált 19. századi hazai és külföldi kiadványok mellett – az európai fényképezés egyik legismertebb úttörőjének, az angol Roger Fentonnak tizenkét – köztük négy szignált – fényképére bukkantam. Az 1840-es évek dagerrotípiáit és talbotípiáit kiszorító új, nedves lemezes kollódium eljárást magas művészi színvonalra emelő Roger Fenton munkásságát a nyugat-európai fotótörténeti kutatás régóta vizsgálja,¹ jelentőségére újabban a 2004 októbere és 2006 januárja között a washingtoni National Gallery of Art-ban, a Los Angeles-i J. Paul Getty Museumban, a New York-i Metropolitan Museum of Art-ban és a londoni Tate Galleryben rendezett kiállítás-sorozat, illetve a kiállításokhoz készített katalógus² világított rá.

Roger Fenton 1819-ben Angliában, Manchester közelében, a politikai élet felé is orientálódó, jómódú bankárcsaládban született. Fenton nem érdeklődött különösebben sem az üzleti élet, sem a politika iránt: az egyetemen latint, görögöt, matematikát és jogot, később pedig Párizsban festészetet tanult. 1843-ban visszatért Angliába és megnősült, majd nemsokára feleségével együtt ismét Párizsba utazott, ahol feltehetően folytatta művészeti tanulmányait. 1848-ban visszaköltöztek Londonba. A Royal Academy 1849, 1850 és 1851-es tavaszi tárlatán egy-egy olajképet állított ki, melyek címük után ítélve zsánerképek lehettek, festői munkássága más dokumentumaival együtt azonban mára ezek is elvesztek. 1850-ben néhány festőtársával együtt Londonban – a királynő férje, Albert herceg

---

¹ GERNSEIM, Helmut and Alison, *Roger Fenton, Photographer of the Crimean War. His Photographs and His Letters from the Crimea, with an Essay on His Life and Work*, London, 1954; HANNAVY, John, *Roger Fenton of Crimble Hall*, London, 1975; MILHOLLEN, Hirst D., *Roger Fenton, Photographer of the Crimean War, = A Century of Photographs, 1846–1946*, Compiled by Renata V. SHAW, Washington, 1980, 18–23.; LLOYD, Valerie, *Roger Fenton and the Making of a Photographic Establishment, = The Golden Age of British Photography (1839–1900)* edited by Mark HAWORTH-BOOTH. New York, 1984, 70–75.; PARE, Richard, *Roger Fenton*, New York, 1987 (Aperture masters of photography series, no. 4.); LLOYD, Valerie, *Roger Fenton. Photographer of the 1850s*, [New Haven], 1988; HANNAVY, John, *Roger Fenton and the Waxed Paper Process*, *History of Photography*, 17/3(1993), 233–243.; BALDWIN, Gordon, *Roger Fenton: Pasha and Bayadere*, Los Angeles, 1996.

² *All the Mighty World. The Photographs of Roger Fenton, 1852–1860*. Catalogue by Gordon BALDWIN, Malcolm DANIEL & Sarah GREENOUGH, New York – Washington, 2004.

támogatásával – egy rajziskolát alapított, melynek célja az iparosok képzésének elősegítése volt.

1851-től – részben az ez évben a londoni Kristálypalotában rendezett nemzetközi fotográfiai kiállítás hatására – elmélyültebben kezdett el fényképezéssel foglalkozni. Visszatért Párizsba, ahol Gustav Le Gray (1820–1884) műtermében tanult, s az első szervezett fényképezési egyesület, a Société Héliographique keretei között tevékenykedett. 1852-ben barátjával, Charles Blacker Vignoles mérnökkel Oroszországba utazott, hogy lefényképezze azt a hidat, amit Vignoles Kijev mellett a Dnyeper fölé tervezett, majd jelentékeny kalotúpia-sorozatot készített Szentpétervárott és Moszkvában is. Ugyanebben az évben a Society of Arts londoni kiállításán már több mint 40 fényképét mutatta be, angliai tájképek, épületfotográfiák mellett három Moszkvában és Kijevben készült felvételt is. Az oroszországi fényképek nagyobb sorozata – 23 kép – szerepelt a Photographic Institution 1853-as londoni kiállításán. Fenton később is rendszeresen részt vett a londoni, edinburghi, párizsi, brüsszeli és manchesteri fényképezési kiállításokon.

1853-ban szerepet vállalt a Royal Photographic Society alapításában, majd a társaság titkáráként a szervezési munkálatokban (pl. kiállítások rendezése) tevékenykedett. Megalakulása után Fenton csatlakozott az Architectural Photographic Association-höz is. A Photographic Society 1854-ben Londonban rendezett első kiállításán az egyesület titkáráként Fenton vezette végig az uralkodópárt, s később is gyakori látogató volt a windsori kastélyban és (mint az egyetemi könyvtár néhány fényképe alapján is látni fogjuk) az uralkodói család magánrezidenciáján, a skóciai Balmoralban is. Az első angol udvari fényképezésként számos portréképet készített az uralkodói családról, a vizuális reprezentáció udvari előírásainak megfelelő, hivatalos felvételek mellett megörökítve magánéletük egyes jeleneteit is. A hercegisasszonyokat vagy a gyermekei által körülvevett királynőt ábrázoló bensőséges „családi képek” igazodtak azokhoz a változásokhoz, melyek Viktória uralkodása alatt az alattvalók és az uralkodó közötti virtuális kommunikációban bekövetkeztek.

Fenton kiváló fényképezési felszereléssel dolgozott – képzőművészeti tanultsága mellett feltehetően ennek is köszönhető, hogy 1852 nyarán a British Museum igazgatósága az intézmény első hivatalos fényképezésévé nevezte ki. Az 1850-es évek végéig asszisztensei segítségével – egy jövedelmező kormánysszerződés keretében – több ezer képet készített a múzeum számára. A műtárgyak lefényképeztetése része volt annak az átalakítási folyamatnak, melynek során a British Museum vezetői a korábbi ritkasággyűjteményt modern tudományos intézménnyé kívánták változtatni. Fenton megbízatása azt jelezte, hogy a fényképezés mind az európai művészeti múzeumok dokumentációs rendszerében és műtárgykezelésében, mind a műtárgyreprodukálásban kezdett teret nyerni. Bár a fényképeket, melyeket Fenton a múzeum tárgyairól és termeiről készített, nem használták fel olyan nagymértékben kereskedelmi célokra, mint az például ugyanebben az időben a South Kensington Museumban (ma Victoria & Albert Museum) történt, a fényképek árusítása itt is folyt – a múzeum mellett a P & D

Colnaghi műkereskedés részvételével.³ A British Museum vezetősége az 1870-es évek elején újabb nagy kampányba kezdett. A gyűjteményekről Stephan Tompson által készített majdnem ezer fényképet W. A. Mansell művészeti kiadó 1872-ben többkötetes, a múzeum munkatársai által írt kísérőszövegekkel kiegészített albumokban jelentette meg. A kiadványok – melyek közül az Elgin márványokat bemutató kötet az Egyetemi Könyvtár gyűjteményében is megtalálható – jelentős hatást gyakoroltak a korabeli tudományos kutatásra.

1855-ben Albert herceg ajánlólevelével és egy manchester-i kiadó anyagi támogatásával Fenton gőzhajóval a Krím félszigetre utazott, ahol Nagy-Britannia – a franciákkal és a török birodalommal szövetségben – Oroszország ellen harcolt. A krími háborúban (1853–56) – mint feleségéhez írott leveleiből megtudjuk, rendkívül megterhelő körülmények között – kb. 360 üvegnegatívot készített: katonák és tisztek portréit, katonai életképeket, csataterek látképeit, katonai objektumok panorámáit. Bár Fentont a külföldi szakirodalomban az első hadifényképészként említik, az újabb hazai kutatások kimutatták,⁴ hogy a magyar származású Szathmári Pap Károly egy évvel korábban, 1854-ben már készített fényképeket a krími háborúban, melyeket 1855-ben Párizsban ki is állított. Szathmári Pap Károly hadifényképész tevékenysége talán azért nem vált annyira ismertté külföldön, mint Fentoné, mert fényképei – Fenton „hadiképeivel” ellentétben – nem maradtak fenn közgyűjteményekben.

1855. június végén Fenton gőzhajóval Konstantinápolyba utazott. A krími háborúban készített fényképei Angliában, széles körben ismertté váltak – egy londoni kiállításon például 312 darabot mutattak be közülük. A fényképeket Fenton nemcsak Viktória királynőnek és Albert hercegnek mutathatta meg, hanem a francia uralkodópár, III. Napóleon és Eugénie császárné is megtekintette őket, s vásároltak is belőlük. Bár a fényképeknek, melyeket a krími utat támogató manchesteri kiadó jelentetett meg, nem volt olyan átütő üzleti sikerük, mint remélték, hírnevet szereztek Fentonnak. 1855-ben a londoni Photographic Society támogatásával a párizsi világiállításon bemutatott tájkép-fényképeiért első osztályú érmet kapott.

Az 1850-es évek második felében Roger Fenton munkakapcsolatba került az osztrák Paul Pretsch-csel, a fotomechanikai képnyomtatás úttörőjével. Pretsch, aki 1850-től a bécsi állami nyomda (Staatsdruckerei) fotográfiai részlegét vezette, schönbrunni fénykép-látképeivel már az 1851-es londoni világiállításon díjat nyert. Két bécsi városképe bemutatásra került a Society of Arts 1852-es londoni kiállításán is, melyen – mint láttuk – Fenton fotográfiai is szerepeltek. Az osztrák

³ HANNAVY John, *Roger Fenton and the British Museum*. History of Photography, 12/3(1988), 193–204.; DATE, Christopher, HAMBER, Anthony, *The Origins of Photography at the British Museum, 1839–1860*, History of Photography, 14/4(1990), 309–325.; HAMBER, Anthony J., „A Higher Branch of the Art” *Photographing the Fine Arts in England, 1839–1880*, Amsterdam, 1996, 363–393.; *Étude d’après Nature. 19th Century Photographs in Relation to Art*, Catalogue by Ken JACOBSON. Essays by Anthony HAMBER & Ken JACOBSON. Petches Bridge, 1996, 117.

⁴ FARKAS Zsuzsa, *Festő-fényképészek 1840–1880*, [h. n.] 2005, 146–147.

nyomdász 1854-ben Londonba költözött, ahol a Bécsben kikísérletezett fotogalvanográfiai módszert alkalmazva 1856–57-ben – Roger Fenton közreműködésével – kiadta a *Photographic Art Treasures* című nagyméretű képes munkát, az első olyan kereskedelmi céllal készített kiadványt, melyben a képek nyomása kizárólag fotómechanikai úton történt. „Inventor Herr Pretsch – Photo To the Compy – Roger Fenton” – olvashatjuk a Photo-Galvano-Graphic Company engedélyével, öt füzetben megjelent magazin címlapján.⁵ Szoros munkakapcsolatukra utal, hogy a kiadványban közzétett fotogalvanográfiák közül legtöbb Fenton fényképe alapján készült. Az 1856 decemberében megjelent első füzetben például kizárólag Fenton felvételei (a yorki székesegyház kapuja, a monmouthshire-i cédrusok, a Raglan-kastély) nyomán készített képekkel találkozunk. Pretsch – más fényképészek munkái mellett – a későbbi füzetekben is megjelentetett Fenton fényképeiről készített fotogalvanográfiákat (Burnham-i bükkfák, egy zsánerjelenet, a Rivaulx-i apátság, stb.). Fenton fényképeit Pretsch a képzőművészeti ismeretek terjesztésében is felhasználta: az angol fényképész felvételei alapján készített műtárgyreprodukciókat például Dürer lovas tanulmányrajzáról vagy a British Museum ékirásos kőtáblájáról.⁶

Fenton otthonosan mozgott a látkép-, és épületfényképezés területén is. Észak-wales-i, dél-skóciai útjain számos tájképet készített, s lefényképezte a híres angliai katedrálisokat (Ely, Lincoln, Peterborough, York), apátságokat, egyetemeket (St. John's College, Oxford, Stonyhurst College) és kastélyokat (Helmsley Castle, Yorkshire, Beaumarais Castle, Wales) is. 1858-ban újabb témát talált: londoni műtermében keleties kosztümökbe öltöztetett, keleties díszletek közé helyezett férfiakra és nőkre – ismerősökre, barátokra, modellekre, s néhány képen önmagáról – készített orientalizáló tanulmányorozatot (Pasa és bajadér, Ülő odaliszk, Pihenő odaliszk). Életképi kompozíciói ugyanakkor elsősorban nem az etnográfiai kutatásokkal, hanem a francia képzőművészeti romantika orientalizmusával – Eugene Delacroix és Jean Auguste Dominique Ingres festészetével – mutatnak tematikai és formai rokonságot. Zsánerképeivel Fenton éppúgy a fényképezés művészi rangjának emelésére, az új médiumnak a hagyományos művészeti ágakkal (elsősorban a festéssel) való versenyztetésére törekedett, mint csendélet-fényképeivel, romantikus tájbrázolásaival vagy pittoreszk felhőtanulmányaival. Ezzel a szemlélettel már a British Museumban végzett munka során találkozunk: Fenton úgy vélte, hogy az elmúlt korok képzőművészete – köztük a görög és római szobrászat – legkiemelkedőbb alkotásainak megörökítésével a fényképezés magasabb ágát (Higher branches) képviseli.

⁵ MAYER, Anton, *Wiens Buchdrucker-Geschichte 1482–1882*, II., Wien, 1887, 173–174.; DURSTMÜLLER, Anton, *500 Jahre Druck in Österreich*, I.: 1482–1848, Wien, 1982, 279–281.; KREUTLER, Frauke, *Sonnenlicht und Druckerschwärze. Paul Pretsch (1808–1873) und sein Beitrag zu den photographischen Reproduktionsverfahren*, *Fotogeschichte*, 24/93(2004), 11–22. Pretsch galvanográfiáit és londoni kiadványának példányait – a bécsi Sammlungen der Höheren Graphischen Bundes-Lehr- und Versuchsanstalt letétjeként – az Albertina őrzi.

⁶ KREUTLER, *i.m.* (5. jegyz.), 14, 17.

Fenton munkásságának sokoldalúságáról az 1858–1865 között Angliában megjelent *Stereoscopic Magazine*-ből is képet kapunk. A Lovell Reeve (1814–1865) által 5 kötetben megjelentetett folyóirat, melynek sztereoszkopikus fényképeit magyarázó szövegek kísérték – mint alcíme (*A Gallery of Landscape Scenery, Architecture, Antiquities, and Natural History, accompanied with Descriptive Articles by Writers of Eminence*) is mutatja – a természet, az építészet, a művészet és a tudomány érdekességeit mutatta be. Fotográfusai közé tartozott Fenton is, akinek – többek között – a British Museum mineralógiai kabinetjét, egyiptomi, asszír, illetve görög-római termét, három elefántcsont faragványát, pompeji leleteit, az Elgin-márványokat, az Oxford Museum belsejét, angliai tájképeket, a york-i gótikus székesegyház nyugati kapuját, a tivoli (Róma) Hadrianus-villa antik Diszkoszvető-szobrát, kínai ritkaságokat, kagylókat ábrázoló sztereofényképei jelentek meg a folyóiratban. Virág- és gyümölcscsendéletei, melyeken festői hatások elérésére és az anyagszerűség ábrázolására törekedett, a 17. századi holland csendéletfestészet kompozícióinak a hatását mutatják.

1860–61-ben Fenton újra elutazott katedrálisokat, romokat, vidéki házakat fényképezni, 1862 végén, 43 évesen azonban végleg visszavonult a fényképezéstől. Eladta negatívjait és fényképészeti berendezéseit és jogászkodni kezdett. Döntésében a fényképezés megítélésében, társadalmi presztízisében bekövetkezett változások is közrejátszhattak. Amikor az 1850-es évek elején Fenton elkezdte a fényképezést, ez a tevékenység Angliában még inkább úri hobbinak számított, az 1850-es évek végére azonban egyre inkább kicsúszott az úriemberek és amatőrök kezéből és kenyérkereső foglalkozássá vált. Fenton saját társadalmi státuszával ekkor a jogászkodást feltehetően már összeegyeztethetőbbnek vélte, mint a fényképezést. Bár fényképészeti vállalkozásai nem hoztak annyi hasznot, mint remélte, s létrehozott fotogalvanográfiai társasága (*Photogalvanograph Company*) sem váltotta be reményeit, mégsem volt szegény, hiszen 1862-ben új házat épített. 1869-ben halt meg.

Fenton fényképei a világ számos múzeumában megtalálhatók. Legtöbbet közülük a bradford-i (Anglia) National Museum of Photography, Film & Television őriz, ahova a Royal Photographic Society gyűjteményében található Fenton-felvételeket (780 albumin és sóspapír fénykép, egy részük 4 albumban elhelyezve) 2002–2003-ban szállították át. A kollekciónak egyelőre nincs teljes internetes katalógus, csupán a múzeum házi adatbázisában található digitalizált és katalogizált Fenton-fényképek.

Az Egyetemi Könyvtár metszetgyűjteményében található Fenton-fényképek eredetét egyelőre homály fedi. Sem a fotográfiákon, sem a tárolásukra eddig szolgáló mappán nincs utalás arra, hogy mikor és milyen körülmények között – például vásárlással vagy ajándékozással, esetleg hagyatékból – kerültek a könyvtár birtokába, s az Egyetemi Könyvtár levéltárában sem találtam adatot provenienciájukról. A kollekciónak viszonylag változatos, hiszen építészeti felvételeket, tájképeket, orientalizáló életképeket, illetve csoportportrékat egyaránt találunk benne. A fényképek egykori összeválogatása ugyanakkor esetlegességet is jelez,

mivel Fenton tevékenységében fontos szerepet játszó műfajok – például a hadifényképek vagy a műtárgyfotók – nem szerepelnek a lapok között.

A fényképek közül hét az angol uralkodók skóciai családi rezidenciáján, Balmoralban, illetve annak környékén készült. Az ősi kaledón vidék szépsége Viktória királynő figyelmét első, 1842-es skóciai látogatása alkalmával keltette fel. A skót felföldön, a Dee folyó közelében található, több mint 50000 hektáros területre az uralkodónő 1848-ban haszonbérleti szerződést kötött, majd a királyi pár 1852-ben megvásárolta a birtokot. A rajta lévő 15. századi kastély mellett egy évvel később William Smith aberdeen-i építész tervei alapján új, az uralkodói igényeknek megfelelőbb rezidenciát kezdtek építeni. Amikor 1856-ban elkészült az új kastély, a régi épületet lebontották, emlékét csupán egyik köve őrzi, melyet az új épület tornyával szemben a pázsiton helyeztek el, s mely az egykori kastély bejáratí ajtajának helyét jelöli.

Fenton gyűjteményünkben lévő fényképei közül három a frissen elkészült kastélyt ábrázolja – egyik észak-nyugatról, a másik kettő délről. Az elsőt az előtérben már rendezett a terep, a másik két egyforma, szignált fényképen még látszanak az építkezés nyomai. Négy Balmoral környékén készült fénykép skót udvari vadászokat (gillies) ábrázol. A napsütötte erdei tisztáson felvett fényképek egyikén skótszoknyás, díszruhás vadászt látunk, a másik három felvételen pedig – melyek közül kettő a tónusbeli eltéréstől eltekintve egyforma – a vadászok különböző beállítású csoportportrén ülő, álló, illetve a fényképpésszel szemben és háttal fekvő, kissé mesterkéltén beállított alakokat látunk. A képek egyikén olvasható szignálás – „R. Fenton 1856” – datálja a felvételeket.⁷

Egy fénykép a 11. századi hagyományokra – Malcolm Canmore király (Malcolm the Great Chief) látogatására – visszavezethető skót társasági eseményt, a braemar-i összejövetelt (Braemar Gathering) ábrázolja. A középkor óta szokásban volt, hogy a skót nemzetségek (klánok) vezetői ősszel összehívták bizalmas embereikből álló kíséretüket s több napig tartó vadászatot rendeztek. Számos versenyre is sor került, melyek során kiválasztották a legerősebb és legügyesebb harcosokat. A játékok kegyetlensége miatt a versenyeket egy időben betiltották, nem szűntek azonban meg végérvényesen. Braemar-ban például 1832-ben a helyi Highland Society újjászervezte az eseményt, melyet 1848-ban Viktória királynő is meglátogatott. A minden év első szeptemberi szombatján megrendezett összejövetel a mai napig

---

⁷ Az egymagában ábrázolt személyéhez nagyon hasonló beállításban, skót díszöltözetben mutatja be a fényképek elkészülte után egy évvel, 1857-ben egy magyarországi újság Roualeyn George Gordon Cumming (1820–1866) neves skót oroszlánvadászt. Bár nagy a valószínűsége annak, hogy pusztán véletlen egybeesésről, hasonlóságról van szó, az sem zárható ki, hogy az illusztráció készítője látta Fenton fényképét, vagy egy olyan külföldi újság ábrázolását használta előképül, melynek illusztrátora ismerte Fenton felvételét. Az átvételt támaszthatja alá, hogy az újságillusztráció fordított állású a fényképhez képest, ami gyakran megfigyelhető a metszetelőképek vagy fényképek után készített ábrázolásoknál. Napkelet, 1857. 5–6. szám, február 12, 92. (Az illusztrációra Farkas Zsuzsa hívta fel a figyelmemet.)

királynői védnökség alatt működik. Fenton fényképe a fogadásra érkezett úri társaságot örökítette meg. A háttérben a braemar-i kastély és a közvetlenül előtte gyülekező emberek láthatók, a kép előterében pedig az ünnepséget kocsikról, hintókról szemlélő látogatók.

Az Egyetemi Könyvtár gyűjteményében található Fenton két skóciai tájképe: egy szignált felvételen a Dee folyó kanyarulatát, egy másikon pedig a Braemar-hoz közeli Castleton falu hídját örökítette meg. Utóbbin a romantikus, vadregényes tájat klasszikus, kiegyensúlyozott kompozícióban ábrázolta, s ez különös feszültséget ad a képnek. A fénykép mértani közepén, az ábrázolt tájkép háttérében a szép ívű, régi kőhídat látjuk, mögötte hegyes vidéket, az előtérben pedig a patakot és a sziklás, tagolt vízpartot. Bár a kép előterében egy horgászó férfi, egy olvasó nő és egy álló férfi van, jelenlétük – mivel beállításuk szerint nincs kapcsolat, kommunikáció közöttük – nem teszi életképszerűvé a felvételt.

A kollekció utolsó két darabja Fenton 1858 körüli orientalizáló sorozatához tartozik. Azt, hogy a fehér ruhás vízhordó nő, illetve a turbános, keleties öltözetű férfit ábrázoló fotográfiák egyaránt Fenton londoni műtermében készültek,⁸ egyértelművé teszi a függöny, illetve a padlót borító szőnyeg mintázatának azonossága. Bár a férfi visel autentikusabb török öltözetet, ez az őszinte, póztalan kép mégis inkább kosztümtanulmánynak, mint orientalizáló zsánerképnek tűnik. A korszót tartó nő beállítása keresettebb, s ezt a keresettséget erősítik a földre helyezett szőnyegek és keleties tárgyak – vízpipák, edények is. Mivel Frederick Goodall (1822–1904) angol festő *The Song of the Nubian Slave* (1864) című festményének egyik szereplője, egy fekete ruhás nő éppúgy tartja a fején a vízhordó edényt, és hasonló pózban helyezkedik el, mint Fenton orientalizáló nőalakja, elképzelhető, hogy a festő látta Fenton fényképét, bizonyíték azonban nincsen rá.⁹

Azt, hogy ez az eddig lappangó, szenzációs „lelet” nemcsak magyarországi viszonylatban számít különleges értéknek, jelzi, hogy a bécsi Albertina és a Wien Museum fotótörténettel foglalkozó munkatársait, illetve a Höhere Graphische Bundes-Lehr und Versuchsanstalt szakembereit is felvillanyozta a Roger Fenton által készített fényképek budapesti előbukkanásának a híre.

Az Egyetemi Könyvtár metszetgyűjteményében található Roger Fenton-fényképek:

1. Gillies at Balmoral. (Skót vadászinasok Balmoralban.) Lapméret: 50 x 68, 5 cm, képméret: 35 x 42, 5 cm. 1856 körül. Fénykép. ELTE EK. Jelzet: Fénykép 1. Hordozólapra metszve: Photographed by R. Fenton. Jobbra lent ceruzával: H. No. 68.
2. Gillies at Balmoral. (Skót vadászinasok Balmoralban.) Lapméret: 50 x 70 cm, képméret: 32,5 x 43 cm. 1856 körül. Fénykép. ELTE EK. Jelzet:

⁸ BALDWIN, *i.m.* (1. jegyz.), 43, 96.

⁹ BALDWIN, *i.m.* (1. jegyz.), 42–43, 96.

- Fénykép 2. Jelezve jobbra lent: R. Fenton. 1856. Hordozólapon ceruzával jobbra lent: H. No. 69.
3. Gillies at Balmoral. (Skót vadászinasok Balmoralban.) Lapméret: 50 x 69 cm, képméret: 31 x 41 cm. 1856 körül. Fénykép. ELTE EK. Jelzet: Fénykép 3. Hordozólapon ceruzával jobbra lent: H. No. 68.
  4. Cím nélkül [Skót vadászinas Balmoralban] Lapméret: 69 x 50 cm, képméret: 37,5 x 33 cm. Fénykép. ELTE EK. Jelzet: Fénykép 4. Hordozólagra metszve: Photographed by R. Fenton. 1856. Jobbra lent ceruzával: H. No. 70.
  5. Balmoral from the South. (Balmoral délről.) Lapméret: 50 x 69 cm, képméret: 26,5 x 41,5 cm. 1856. Fénykép. ELTE EK. Jelzet: Fénykép 5. Jelezve jobbra lent: R. Fenton. Hordozólapon ceruzával jobbra lent: H. No. 65.
  6. Balmoral from the South. (Balmoral délről.) Lapméret: 50 x 69 cm, képméret: 26,5 x 41,5 cm. 1856. Fénykép. ELTE EK. Jelzet: Fénykép 6. Jelezve jobbra lent: R. Fenton. Hordozólapon ceruzával jobbra lent: H. No. 65.
  7. Balmoral from the N. West. (Balmoral észak-nyugatról.) Lapméret: 50 x 69 cm, képméret: 23,5 x 43 cm. 1856. Fénykép. ELTE EK. Jelzet: Fénykép 7. Hordozólagra metszve: Photographed by R. Fenton. Jobbra lent ceruzával: H. No. 67.
  8. The Gathering at Braemar. (Összejövetel Braemarban.) Lapméret: 50 x 69 cm, képméret: 28 x 38,5 cm. 1856. Fénykép. ELTE EK. Jelzet: Fénykép 8. Hordozólagra metszve: Photographed by R. Fenton. Jobbra lent ceruzával: H. No. 72.
  9. Bridge at Castleton; Braemar. (Híd Castletonnál; Braemar.) Lapméret: 50 x 69 cm, képméret: 34 x 43 cm. 1856 körül. Fénykép. ELTE EK. Jelzet: Fénykép 9. Hordozólagra metszve: Photographed by R. Fenton. Jobbra lent ceruzával: H. No. 80.
  10. Winding of the Dee. (A Dee kanyarulatai.) Lapméret: 50 x 69 cm, képméret: 31 x 42,5 cm. 1856 körül. Fénykép. ELTE EK. Jelzet: Fénykép 10. Jelezve balra lent: R. Fenton – jobbra lent: H. 61.
  11. Cím nélkül [Orientalizáló modellkép] Lapméret: 59,5 x 44 cm, képméret: 27 x 19 cm. 1858. Fénykép. ELTE EK. Jelzet: Fénykép 11. Hordozólagra metszve: Photographed by R. Fenton.
  12. Cím nélkül [Vízholdó nő] Lapméret: 69 x 50 cm, képméret: 26 x 21,5 cm. 1858. Fénykép. ELTE EK. Jelzet: Fénykép 12. Hordozólagra metszve: Photographed by R. Fenton.

Papp Júlia
1147 Budapest, Birtok utca 4.
E-mail: ratiosoft@freemail.hu
Tel: 00-36-1-223-0436

Dormant values

Twelve photographs by Roger Fenton (1819–1869) discovered in the Manuscript and Rarity Collection of the University Library

Summary

During the computerized cataloguing work in the University Library of Budapest I found twelve photographs by Roger Fenton in the engraving collection of the 17th–19th centuries. Roger Fenton was one of the most famous photographers of the nineteenth century. After graduating at London University, Fenton studied art in London, and later in Paris. However, having had little success as a painter, in 1844 he returned to London and studied law. In 1851 he ceased his painting studies to take up the newly-invented process of photography. In 1852 he visited Russia, and he made calotypes in Kiev, in Moscow and in St Petersburg. In 1853 he proposed the formation of a Photographic Society and he served as its Secretary for three years. Fenton photographed Queen Victoria's family, and also became the official photographer to the British Museum. In 1855 he took some of the earliest documentary photographs (over 350 pictures) in the Crimean war. He produced covering landscape, architectural views and still lifes too. In 1862 he sold all of his equipment and returned to his law practice.

The Fenton photographs in the University Library depict Scottish royal hunters, the Royal Residences at Balmoral, Scottish landscapes, and two orientalisng genres.